

פרפראות פאר

נלקט מכתבי המחבר ר' ישראל אברהם ב"ר יהודה אריה לייב יוד ז"ל
לזכותו ולעילוי נשמתו

**עפ"י מה ששמע משם מוהר"ר שלמה מקארלין זצוק"ל ביאר הבני
יששכר וכפר על בני"י אות ו'**

**א, בדין הוא שיטול שכרו משום
שמעשה פנחס נחשב למעשה צדקה**

איתא במדרש (רבה, במדבר פרשה כ"א פסקה א')
אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו,

מבואר, במ"ש בדין הוא שיטול שכרו, ולא נאמר
שיקבל שכרו, פירושו שאפשר לו לבקש וליטול
שכר על מה שעשה,

וקשה, הרי אמרו, (אבות א' ג') הווי משמשין את
הרב **שלא על מנת לקבל פרס**,

ועוד קשה, מהא דאיתא בגמרא (קידושין ל"ט),
שכר מצוה בהאי עלמא ליכא, א"כ, איך קיבל
פנחס שכרו בעוה"ז,

יש לבאר שבצדקה מצינו שניתן לבקש שכר

איתא בגמרא (תענית ט' ע"א), מאי דכתיב (דברים
י"ד כ"ב) "עשר תעשר", עשר בשביל שתתעשר,
אשכחיה רבי יוחנן לינוקא דריש לקיש, אמר
ליה אימא לי פסוקיך, אמר ליה עשר תעשר,
אמר ליה, ומאי **עשר תעשר**, כלומר, למה נכתב
כפול, **עשר תעשר**, אמר ליה **עשר בשביל
שתתעשר**,

אמר ליה, **מנא לך**, אמר ליה זיל נסי, אמר ליה
ומי שרי לנסוייה להקדוש ברוך הוא, והכתיב
(דברים ו' ט"ז) "לא תנסו את ה'", אמר ליה, הכי
אמר רבי הושעיא חוץ מזו, **שנאמר** (מלאכי ג' י')
"הביאו את כל המעשר אל בית האוצר ויהי טרף
בביתי ובחנוני נא בזאת, אמר ה' צבקות אם לא
אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם
ברכה עד בלי די" מאי, **עד בלי די**, אמר רמי בר
רב יוד, (תענית כ"ב ע"ב), עד שיבלו שפתותיכם
מלומר די, ע"כ, **מבואר**, דעל מעשה הצדקה,
אפשר לבקש שכר,

לפי"ז יש לבאר איך היה פנחס רשאי לבקש שכר

כתיב, (תהלים פרק ק"ו), "ויעמד פינחס ויפלל
ותעצר המגפה, ותחשב לו, לצדקה",

מפתח נושאים פרשת פנחס תשפ"ו

א, בדין הוא שיטול שכרו משום שמעשה פנחס
נחשב למעשה צדקה, או י"ל שלא קיבל שכרו בעוה"ז
ב, הרה"ק הבית אהרון מקארלין זצוק"ל, מבאר
הכתוב תשורי מראש אמנה מה שניתן להגיע ע"י
שירה
ג, והיה מעשה הצדקה שלום מכוון לשכרו של
פנחס
ד, ביאור המהרש"א בדבר הקנאה שהיא על שתי
פנים ומה היתה קנאת פנחס
ה, איך ביקש א"א שכר ואמר מה תתן לי ביאור
המהרש"א
ו, עפ"י מה ששמע משם מוהר"ר שלמה מקארלין
זצוק"ל ביאר הבני יששכר וכפר על בני"י
ז, ע"ד הבני יששכר יש לבאר אליהו מלאך הברית
הנה שלך לפניך
ח, למה עלה אליהו בסערה השמימה
ט, ביאור רכב וסוסי אש שנראה בעלות אליהו
ממוהר"ר שאול יוסף נתנזון
י, וא"ו דשלום קטועה לפי שפינחס מסר נפשו על
האמת
יא, וא"ו דשלום קטועה שהאמת צריכה לוותר
מפני השלום
יב, המקור לשם תפילין הוא מויעמוד פנחס ויפלל
יג, בירור בפנחס שעשה פלילות עם קונו הוא דין
או ריב
יד, יש לזהר מאוד ביו"ד של תפילין שלא תזוז
מהבית זוה"ק פנחס
טו, השם פינחס נכתב ביוד
טז, ויקרב משה את משפטן האם היה זה עונש למשה
רבינו
יז, פני משה כפני חמה הר"ר מאיר שפירא הכריז
הריני מוחל לסבי
יח, חלק מקרני ההוד שזכה משה מהדיו שנשאר נתן
משה ליהושע
יט, הנחלת האבות בצאצאיהם למען ילכו בדרך טובים
ואורחות צדיקים ישמרו גם מעולם האמת בגן עדן
כ, בדרך צחות יש לבאר הכתוב יפרח בימיו צדיק וגו'
עד בלי ירח
כא, הלגימה שמרחקת את הקרובים, היא זו שמקרבת
את הרחוקים
כב, תורתו של דואג משפה ולחוץ בדרך צחות
כג, לא ידעתי מאיזו טעם לא מצאוהו בשכלם מפרשי
תורתנו כלי יקר
כד, הפסוק מה ה' דרש ממך מכוון לג' ההפטרות של
בין המצרים

אפשר לומר, כיון דשכרו של פנחס הוא, שיבוא לכל ברית מילה, כמ"ש אליהו מלאך הברית, ואיתא (ילקו"ש במדבר רמז תשע"א), פנחס זה אליהו, ומכיוון ואליהו הנביא שבא אל ברית המילה, מעולם עליון הוא בא, **אין זה נקרא שכר בהאי עלמא**. והיה יכול לבקש שכר ע"ז.

ב, הרה"ק הבית אהרון מקארלין **זצוק"ל, מבאר הכתוב תשורי מראש** **אמנה מה שניתן להגיע ע"י שירה**

איתא בספה"ק הכשרת האברכים (פרק ט' אות ג') בשם הרה"ק הבית אהרון מקארלין זצוק"ל,

פירוש הכתוב (שיר השירים ד' ח') **"תשורי מראש אמנה"**, כי שירה ונגינה היא שעומדת בראש האמונה, שעל ידה יכול האדם להגיע לפיסגת האמונה, עיי"ש באורך ביאור דבריו על כחה של שירה ונגינה להתעלות האדם,

עד"ז אפשר לומר, סמיכות הכתובים, ויאמינו בה' ובמשה עבדו, מכיון ואז ישיר.

ג, והיה מעשה הצדקה שלום **מכוון לשכרו של פנחס**

כתיב (ישעיהו ל"ב י"ז) **"והיה מעשה הצדקה שלום"**,

כתיב, (תהלים פרק ק"ו), **"ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה, ותחשב לו לצדקה"**,

עפ"י מה שבארנו, שלכן היה פנחס רשאי לבקש שכר על אותו מעשה, משום שנחשב לצדקה כמ"ש ותחשב לו לצדקה. ובצדקה אפשר לבקש שכר,

לפי"ז יש לבאר הכתוב והיה מעשה הצדקה שלום

כתיב (במדבר כ"ה י"ב), **"לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום"**, ושכרו של פנחס היה נתינת השלום, לפי"ז יש לבאר הכתוב (ישעיהו ל"ב י"ז) **"והיה מעשה הצדקה שלום"**, זהו מעשהו של פנחס.

ולכן היה פנחס רשאי לבקש שכר על אותו מעשה, משום שנחשב לצדקה כמ"ש ע"י דוד המלך, ותחשב לו לצדקה. ובצדקה אפשר לבקש שכר,

וכך ביאור המהרש"א איך שאל א"א מה נתן לי

כתב המהרש"א (מכות דף כ"ג עמוד ב ד"ה ואמר הולך תמים זה אברהם)

ואמר (תהלים ט"ו א') **"הולך תמים" זה אברהם**. כי הוא היה ראש האמונה

וכמ"ש במדרש (תהלים ט"ו א') **"תשורי מראש אמנה" זה אברהם שהוא היה ראש האמונה** שלא להאמין בשום דבר זולתו ית' ובשום שיתוף, **והיה הולך תמים** שהיה עושה המצות בשלמות ובתמימות **והתחיל דוד בכלל גדול הזה שקיים אבינו שהיה ראש אמונה וכמ"ש בו והאמין בה' ויחשבה לו צדקה, כי הנה באיש אחר המבקש שכר על האמונה בו יתברך ב"ה לא עשה כהוגן, כמ"ש (אבות א' ג') הוּו כעבדים העושים על מנת שלא לקבל פרס,**

חוץ מצדקה, שמותר לכל אדם לעשות על מנת לקבל פרס כמ"ש (פסחים ח' א') מותר לתת צדקה ע"מ שיחיה בני,

ואמר, שהוסיף הקדוש ברוך הוא באברהם שיהיה ראש האמונה לתת לו שכר על בקשתו בשכר, כמ"ש (בראשית ט"ו ב') **"מה נתן לי" וז"ש** (בראשית ט"ו ו') **"והאמין בה' ויחשבה לו" לתת לו שכר על האמונה כמו בצדקה גם בשכר, וכמו שנתן לו שכר על הצדקה כמ"ש כי ידעתיו למען וגו' לעשות צדקה ומשפט וגו' למען הביא ה' על אברהם וגו' ופרש"י שכך היה מצוה לבניו שיביא כו', ע"כ לשון המהרש"א,**

גם יש לומר כי פנחס לא קיבל את שכרו **בהאי עלמא**

כתיב (במדבר כ"ה י"ב), **"לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום"**,

כתיב (מלאכי ב' ה'), **"בריתי היתה אתו החיים והשלום"**,

איתא במדרש (רבה, במדבר פרשה כ"א פסקה א') אמר הקב"ה בדין הוא שיטול שכרו,

איתא בפרקי דרבי אליעזר (פרק מ"ז), **כתיב** (מלאכי ב' ה') **"בריתי היתה אתו החיים והשלום"**, שנתן לו חיי העולם הזה, **וחיי העולם הבא, ע"כ,**

ד, ביאור המהרש"א בדבר הקנאה שהיא על שתי פנים ומה היתה קנאת

פנחס

כתיב, (במדבר כ"ה י"א) "פינחס בן אלעזר בן אהרן הכהן השיב את חמתי מעל בני ישראל בקנאו את קנאתי",

איתא בגמרא, (עבודה זרה נ"ה ע"א) שאל אגריפס שר צבא את ר"ג, כתיב בתורתכם (דברים ד' כ"ד) "כי ה' אלהיך אש אכלה הוא אל קנא" כלום מתקנא אלא חכם בחכם וגבור בגבור ועשיר בעשיר, (א"כ מה יש לו לקנאות בעבודה זרה השפילה) אמר לו אמשול לך משל, וכו' עי"ש,

כתב המהרש"א (עבודה זרה נ"ה ע"א ד"ה כלום מתקנא), מבואר, שהקנאה היא על שני פנים,

האחד, היא המדה הרעה באדם הנזכרת בכל מקום, שמקנא וחומד, למעלה וכבוד, או טובה, של חברו,

והקנאה השנית היא הנאמרת בכל מקום לגבי הש"י ב"ה, יקניאוהו בזרים, קנאוני בלא אל,

והנה הפילוסוף ששאל את ר"ג מפני מה מתקנא בעובדיה ואין מתקנא בה, ידע שהקנאה אצלו יתברך ב"ה בפנים השנית,

אבל אגריפס שר הצבא הבין שהקנאה הנאמרת בו, היא בעצמה הקנאה הנאמרת באדם שהוא מתקנא על כבוד גדול שיש לחבירו,

כן הש"י ב"ה מתקנא כביכול בעבודת כוכבים על כבודה, וע"כ אמר כלום מתקנא וכו', **והשיב לו ר"ג** משל למה"ד וכו', לומר לו דקנאת הש"י ב"ה אינו על העבודת כוכבים הפחותה, רק יש לו קנאה ונקמה על עובדיה,

ועל ענין זה נאמר בפנחס **בקנאו את קנאתי**, ופנחס קנא מין הקנאה שהיא להש"י, על העובד עבודת כוכבים ומכבדה, שאין כאן קנאה על הנתכבד שהיא מין קנאת אדם, **עכ"ד המהרש"א**,

מבואר, כי קנאת פנחס היתה כקנאתו של הקב"ה, וזהו **בקנאו את קנאתי, דייקא**.

ה, איך ביקש א"א שכר ואמר מה תתן לי ביאור המהרש"א

כתב המהרש"א (מכות דף כ"ד עמוד א ד"ה ואמר הולך תמים זה אברהם) **ואמר** (תהלים ט"ו א') "הולך תמים" זה אברהם. כי הוא היה ראש האמונה

וכמ"ש במדרש (תהלים ט"ו א') "תשורי מראש אמנה" זה אברהם שהוא היה ראש האמונה שלא להאמין בשום דבר זולתו ית' ובשום שיתוף, והיה הולך תמים שהיה עושה המצות בשלמות ובתמימות **והתחיל דוד** בכלל גדול הזה שקיים אבינו שהיה ראש אמונה וכמ"ש בו **והאמין בה'**

ויחשבה לו צדקה, כי הנה באיש אחר המבקש שכר על האמונה בו יתברך ב"ה לא עשה כהוגן, כמ"ש (אבות א' ג') **הוא כעבדים העושים על מנת שלא לקבל פרס**,

חוץ מצדקה, שמותר לכל אדם לעשות על מנת לקבל פרס כמ"ש (פסחים ח' א') מותר לתת צדקה ע"מ שיחיה בני,

ואמר, שהוסיף הקדוש ברוך הוא באברהם שיהיה ראש האמונה לתת לו שכר על בקשתו בשכר, כמ"ש (בראשית ט"ו ב') "מה תתן לי" **וז"ש** (בראשית ט"ו ו') "והאמין בה" ויחשבה לו" לתת לו שכר על האמונה כמו **בצדקה** גם בשכר, וכמו שנתן לו שכר על הצדקה כמ"ש כי ידעתיו למען וגוי לעשות צדקה ומשפט וגוי למען הביא ה' על אברהם וגוי ופרש"י שכך היה מצוה לבניו שיביא כו', **ע"כ לשון המהרש"א**,

ו, עפ"י מה ששמע משם מוהר"ש מקארלין זצוק"ל ביאר הבני יששכר ויכפר על בני

כתיב (במדבר כ"ה י"ג), "תחת אשר קנא לאלקיו, **ויכפר על בני ישראל**",

כתב הבני יששכר בספר אגרא דפרקא, (אות קמ"ו), וז"ל, נאמר לי משם קדוש ישראל, ה"ה הרב הקדוש מוה"ר שלמה מקארלין זצללה"ה הי"ד,

שאמר בשם המדרש, בשעה שאמר הקב"ה לאליהו, שיצטרך להיות בכל ברית מילה שבישראל, **אמר אליהו**, אתה ידעת שאני מקנא לשמך ית', הנה אם יהיה **הבעל ברית** בעל עבירה, לא אוכל לסבול להיות שם, והבטיחו השי"ת **שיכפר להבעל ברית**, ואז יהיה ריקן

ט, ביאור רכב וסוסי אש שנראה בעלות אליהו ממוהר"ר שאול יוסף נתנזון

דברים שנאמרו ע"י מוהר"ר שאול יוסף נתנזון בהספד על אביו, מוהר"ר ארי' לייבוש נתנזון, דברים בשם אביו, ביום א' פר' כי תשא תרל"ג בעיר לבוב,

כתיב (מלכים ב' פרק ב'), "ויהי כעברם, ואליהו אמר אל אלישע, שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך, ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, ויאמר, הקשית לשאול, **אם תראה אתי לקח מאתך**, יהי לך כן, ואם אין, לא יהיה,

ויהי המה הלכים הלך ודבר, והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם, ויעל אליהו בסערה השמים, ואלישע רואה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו ולא ראהו עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים",

וכ"כ בספר דברי שאול חלק הדרשות, והנה ביאור הפסוק הלז שמעתי מכבוד אבי מורי הרב הגאון ז"ל הכ"מ, שביאר, שהכתוב מעיד על גודל חכמת אלישע, שהנה מי שרואה רכב אש וסוסי אש, **מה מאד יתפעל לב אנושי ולא ירגיש כלל בשום דבר**, אבל אלישע אף שראה זאת לא נתפעל מכל זה רק מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו, שהרגיש בחסרון, **עכ"ל**,

מבואר, שחכמתו היתה בכך, שלא היה נתפעל ממה שראה רכב אש וסוסי אש, רק את רבו אליהו היה רואה,

אלישע יכול להיות פי שנים מאליהו רק אם לא ישיח דעתו ממנו

כתיב (מלכים ב' פרק ב'), "ויהי כעברם, ואליהו אמר אל אלישע, שאל מה אעשה לך בטרם אלקח מעמך, ויאמר אלישע ויהי נא פי שנים ברוחך אלי, ויאמר, הקשית לשאול, **אם תראה אתי לקח מאתך**, יהי לך כן, ואם אין, לא יהיה, ויהי המה הלכים הלך ודבר, והנה רכב אש וסוסי אש ויפרידו בין שניהם, ויעל אליהו בסערה השמים, ואלישע רואה והוא מצעק אבי אבי רכב ישראל ופרשיו ולא ראהו עוד ויחזק בבגדיו ויקרעם לשנים קרעים",

מבואר, אלישע היה יכול לזכות להיות פי שנים מאליהו רק אם לא ישיח דעתו מרבו אליהו כמ"ש **אם אתה רואה אותי**, ולא יתפתה לראות **רכב אש וסוסי אש**. וגם הרמז, שאמר אבי אבי **רכב** וגו' כלומר, אין עניני ברכב אש וסוסי אש,

מעבירות, והשיב עוד, אפשר יהיה המוהל בעל עבירה, הבטיחו השי"ת שיכפר גם להמוהל, השיב עוד, אפשר יהיו הקהל העומדים שם בעלי עבירות ולא אוכל לסבול, הבטיחו השי"ת שיכפר לכל הקהל, כן שמעתי שיצאו הדברים מפי הקדוש הנ"ל,

וכתב שם, נ"ל שזה מה שמרומז בפינחס הוא אליהו, תחת אשר קנא לאלקינו, ויכפר על בני ישראל (במדבר כ"ה י"ג), כי הואיל ומדתו קנאה, והוצרך להיות אצל כל ברית, ולא יוכל לסבול, עי"ז גורם הכפרה לישראל, כי הוצרך השי"ת להבטיחו כנ"ל, **עכ"ל הבני יששכר**.

ז, ע"ד הבני יששכר יש לבאר אליהו מלאך הברית הנה שלך לפניך

יש להבין, מאי דאמרינן, אליהו מלאך הברית. הנה שלך לפניך, מהו הנה שלך לפניך, האם הברית נעשה בשביל אליהו הנביא, שאומרים לו הנה שלך לפניך, הרי הברית נעשה, כי כך צוה לנו השי"ת,

יש לבאר ע"ד הבני יששכר דלעיל

אפשר לומר, עפ"י מה שהבאנו לעיל שכתב הבני יששכר בספר אגרא דפרקא, כי אליהו הנביא, ע"י קנאתו, בא בכל ברית ליקח, את עונותיהם של הבעל ברית, המוהל, והקהל,

בכך מובן, דהא דאמרינן אליהו מלאך הברית, הנה שלך לפניך שאומרים קודם הברית, הכונה מכיון ובאת ליקח עונותיהם של הקהל, הרי שלך לפניך, כלומר עונותיהם של הקהל, שבאת ליקח מהם, ולכפר עליהם. הרי הם לפניך,

ובכך מובן מה שאומרים שמע ישראל קודם הברית

ואפשר לומר, דלכך אומרים שמע ישראל, קודם שאומרים אליהו מלאך הברית, הנה שלך לפניך, כדי לקבל עומ"ש, ולחזור בתשובה.

ח, למה עלה אליהו בסערה השמימה

יש לומר, מאחר ואליהו הנביא קיבל שכרו שירד לכל ברית, לפיכך נשתנה מכל אדם בעלותו השמימה, ועלה בסערה השמימה שלא כדרך בני אדם

פרפראות פאר

ואין לבי מתפעל מכך, ורק **אבי אבי** הוא הרכב וגוי,

יש לרמוז להנ"ל באל ברכב ואלה בסוסים

עפ"י הנ"ל יש לרמוז בכתוב (תהלים פרק כ' ח') "אלה ברכב ואלה בסוסים, ואנחנו בשם ה' אלהינו נזכיר", וכך יש לרמוז, יש מי שמתפעל מרכב ומסוסים, אבל אנחנו נזכור רק את שם השם,

י, וא"ו דשלוש קטועה לפי שפינחס מסר נפשו על האמת

כתיב (במדבר כ"ה י"ב) "לכן אמר הנני נותן לו את בריתי שלום",

איתא בגמרא (קידושין ס"ו ע"ב), אמר רב נחמן, וי"ו דשלוש קטועה היא.

האות ו' היא אות האמת

איתא בזוהר הק', (ויקרא חלק ג' דף ב' ע"א), **כתיב**, (ישעיה ז' י"א) "שאל לך אות", אות ממש, דכלהו הוו נטלין ברזא דאתוון, וכן ברחב מה כתיב (יהושע ב' י"ב) "ונתתם לי אות אמת", דא את ו', דדא אקרי **אות אמת**,

ואי תימא (ואם תאמר) שאר אתוון לאו אינון אמת, (שאר האותיות שכתובה בהם התורה אינם אמת) אין, אלא אות דא, אות אמת אקרי, (האות ו' הוא שקרויה אות האמת) **ע"כ לשון הזוה"ק**,

האות ו' הקרויה אות האמת היא האמת המוחלטת

ולפי שפינחס מסר נפשו על האמת המוחלטת שגם אם אין מורין כן, מכיון והלכה היא, מסר נפשו להוציא דין **אמת לאמיתה**, לכן רמזה תורה כאן באות ו' אצל פינחס, שאם האמת אינה שלימה ומוחלטת, אין זה אמת כי אין שתי אמיתות, או שהיה או שלא היה.

יא, וא"ו דשלוש קטועה שהאמת צריכה לוותר מפני השלום

כתיב (במדבר כ"ה י"ב) "לכן אמר הנני נתן לו את בריתי שלום", ואמרו ז"ל (קידושין ס"ב) **דוא"ו של שלום קטועה היא**,

פינחס היה קנאי, כדאיתא (סנהדרין פ"ב), והיה הולך עם האמת עד הסוף, וכאן רמזה תורה

פרשת פנחס תשפ"ו

שגם אם זה האמת, אין צריך ללכת עד הסוף, והאמת צריכה לוותר מפני השלום,

האמת צריכה לוותר לשלום, ולא השלום לאמת

איתא במדרש (רבה בראשית פרשה ח' פסקה ה') א"ר סימון, בשעה שבא הקב"ה לבראות את אדם הראשון, נעשו מלאכי השרת כיתים כיתים וחבורות חבורות וכו', מהם אומרים אל יברא, ומהם אומרים יברא, הה"ד (תהלים פ"ה) "חסד ואמת נפגשו, צדק ושלום נשקו",

חסד אומר יברא, שהוא גומל חסדים, ואמת אומר אל יברא, שכולו שקרים, צדק אומר יברא, שהוא עושה צדקות, שלום אומר אל יברא, דכוליה קטטה, מה עשה הקב"ה נטל **אמת** והשליכו לארץ, הה"ד (דניאל ח') "ותשלך אמת ארצה".

מבואר א"כ, דבמקום שהשלום והאמת אינם יכולים ללכת ביחד, האמת צריכה לוותר למען השלום, כמו שעשה הקב"ה שהשליך אמת ארצה,

וכאן דייקא רמזה תורה דבר זה, מכיון והאות וא"ו היא אות האמת, והיא נמצאת בתוך המילה **שלום**, ובכדי להראות שהאמת צריכה לוותר מפני השלום, לכן החסירו בה, ועשו אותה קטועה,

יב, המקור לשם תפילין הוא מויעמוד פנחס ויפלל

איתא בגמרא (סנהדרין דף מד עמוד א) כתיב (תהלים ק"ו ל') ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה, ואמר רבי אלעזר, ויתפלל לא נאמר, אלא ויפלל - מלמד שעשה פלילות עם קונו, ע"כ,

ביאור התוספות השם תפילין מלשון ויכוח

כתבו התוספות (מנחות ל"ד ע"ב ד"ה לטוטפות), **ותפילין, נראה לשון ויכוח**, כמו (סנהדרין מ"ד)

"ויפלל" שעשה פלילות עם קונו, על שם שהם **עדות והוכחה** שהשם נקרא עליו ויראים ממנו, כגון דאמרינן לקמן (מנחות דף ל"ה) וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך וגוי אלו תפילין שבראש, **עכ"ל התוספות**,

פרפראות פארביאור הטור בדברי התוס' השם תפילין מלשון פלילה

כתב הטור (אורח חיים הלכות תפילין סימן כה) ונקראים **תפילין לשון פלילה**, שהן אות ועדות לכל רואינו שהשכינה שורה עלינו, דכתיב (דברים כ"ח י') "וראו כל עמי הארץ כי שם ה' נקרא עליך" ודרשינן אלו תפילין שבראש, ע"כ,

ביאור הב"ח בדברי הטור

כתב הב"ח (או"ח סימן כ"ה ד"ה ונקראים תפילין), **פירוש תפילין לשון ויכוח** כמו ויפלל (תהלים קו) **כדאיתא** (סנהדרין מד א) שעשה פלילות עם קונו,

על שם שהם עדות והוכחה שהשם נקרא עלינו ויראים מאתנו, וכדאמר רבי אליעזר (מנחות לה ב) וראו כל עמי הארץ כי שם יי' נקרא עליך וגו' אלו תפילין שבראש,

וכן כתבו תוספות פרק הקומץ (דף ל"ד ב) בד"ה לטטפת,

וזהו שכתב רבינו (הטור) **לשון פלילה**, שהן אות ועדות לכל רואינו שהשכינה שורה עלינו, דבויכוח אות זה שאנו מנצחים את האומות שיחודו יתברך שאנו מיחדים אותו יתברך הוא אמת ושעל כן השכינה שורה עלינו הנה על ידי זה הם יראים מישראל, **עכ"ל הב"ח**,

יג, בירור בפנחס שעשה פלילות עם**קונו הוא דין או ריב**

איתא בגמרא (סנהדרין דף מד עמוד א) **כתיב** (תהלים ק"ו ל') ויעמד פינחס ויפלל ותעצר המגפה,

ואמר רבי אלעזר, ויתפלל לא נאמר, אלא ויפלל **מלמד שעשה פלילות עם קונו**, בא וחבטן לפני המקום, אמר לפניו, רבונו של עולם, על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל? דכתיב ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף, ע"כ,

פירש רש"י (סנהדרין מ"ד ע"א) **פלילות - דין**.

איתא בגמרא (סנהדרין דף פ"ב עמוד ב'), בא וחבטן לפני המקום, אמר לפניו, רבונו של עולם, על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל? שנאמר ויהיו המתים במגפה ארבעה ועשרים אלף, והיינו דכתיב ויעמד פינחס ויפלל,

אמר רבי אלעזר, ויתפלל לא נאמר, אלא ויפלל **מלמד כביכול שעשה פלילות עם קונו**, בקשו מלאכי השרת לדחפו, אמר להן, הניחו לו, קנאי

פרשת פנחס תשפ"ו

בן קנאי הוא, משיב חימה בן משיב חימה הוא. ע"כ

פירש רש"י (סנהדרין פ"ב ע"ב) **פלילות - ריב**.

בירור במה ששינה פרושו בביאור המילה פלילות

כתיב (דברים ל"ב ל"א) "ואיבינו **פלילים**", פירש רש"י, אויבינו, **שופטים** אותנו,

כתיב (יחזקאל ט"ז נ"ב) "כלמתך אשר **פללת**", פירש רש"י, אשר **שפט**,

כתיב (ישעיהו כ"ח ז') "פקו **פליליה**", פירש רש"י, הכשילו **המשפט**,

מבואר, כי בכל המקרא מתפרש המילה **פלילה** מלשון **משפט**,

א"כ יש להבין למה במעשה פנחס פירש רש"י **דין או ריב**,

וגם, למה שינה פירושו באותו מימרא,

יש לברר אם יש הבדל בין דין לריב ומה ההבדל

ראשית יש לומר, לאלה שיאמרו, מי אומר שחייב להיות שרש"י התכוון לומר הדברים **דין**

או **ריב** בדייקא, אליהם נאמר, כי בכל הראשונים, ובפרט בלשונו של רש"י הק' יש לדייק בכל אות ואות ובכל שינוי, וגם הקטן ביותר,

ביאור המילה דין וריב

כאשר שתי בעלי דין, רוצים לברר מהי דעת תורה בויכוח שיש ביניהם, אזי הם הולכים אל דיין אמיתי, לשם **בירור** מה הדין שיש להם לנהוג על פיו, ואין זה אומר שיש ביניהם ויכוח וריב, אלא בירור הדין,

מה שאין כן כאשר יש ויכוח ומריבה בין אדם לרעהו, הרי יש כאן **ריב**, ועל זה באים אל הדיין שישפוט בריב ובטענות שיש ביניהם,

לפי"ז יש לבאר כפתור ופרח בכונת רש"י ששינה בלשונו אצל פנחס

לפי זה יש לומר, כי הפירוש הפשוט של המילה **פלילה** הוא **משפט**, כמו שפירש רשי בכו"כ מקומות,

יד, יש ליזהר מאוד ביו"ד של תפילין שלא תזוז מהבית זזה"ק פנחס

אך אצל פנחס שבא אל הקב"ה, וחבטן לפני המקום, ואמר לפניו, רבונו של עולם, על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל,

אפשר לפרש בשתי דרכים, האחד, לומר שבא לברר אצל הקב"ה האם כך הוא הדין שבגלל אלה צריכים להפיל עשרים וארבע אלף,

ועוד אפשר, שהיה לו כביכול טענה אל הקב"ה, למה נפלו עשרים וארבע אלף,

הדין בשינויים בלשון הגמרא בין שתי מימרות אלו

כאשר נשים לב לדיק בלשון הגמרא ובשינויים המדויקים בלשון הגמרא שבין שתי מימרות אלו, נראה בודאי, כי,

בסנהדרין מ"ד הגמרא מדברת על האפשרות של **בירור הדין**,

ובסנהדרין פ"ב הגמרא מדברת על האפשרות של **טענה כביכול** אל הקב"ה,

ההבדלים בין שתי הלשונות

לשון הגמרא בסנהדרין מ"ד, מלמד שעשה פלילות עם קונו, בא וחבטן לפני המקום, אמר לפניו, רבונו של עולם, על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל, וכאן פירש רש"י שעשה **פלילות-דין**

לשון הגמרא בסנהדרין פ"ב, בא וחבטן לפני המקום, אמר לפניו, רבונו של עולם, על אלו יפלו עשרים וארבעה אלף מישראל וכו', **מלמד "כביכול" שעשה פלילות עם קונו**, בלשון הגמרא נוספה המילה **כביכול**, מה שלא נאמר בסנהדרין מ"ד, וזה מוכיח שהכונה שבא **בטענה**, ולפיכך הוסיף את המילה **כביכול**, כי איך אפשר לבוא בטענה אל הקב"ה,

וגם איתא בסנהדרין פ"ב, דבר נוסף מה שלא נאמר בסנהדרין מ"ד, **שביקשו מלאכי השרת לדוחפו וכו'**, וזה שביקשו לדוחפו הוא משום שבא כביכול בטענה לומר **לריב**,

מבואר, שבסנהדרין דף מ"ד בא לדין כפירש"י,

ובסנהדרין דף פ"ב בא כביכול **לריב**. ודברי רש"י מדויקים כפתור ופרח מלשון הגמרא.

בזוהר הקדוש פרשת פנחס בענין יו"ד של התפילין

יש ליזהר, ביו"ד של תפילין של יד, שלא תיפרד מהבית של יד, ומי שמרחיק היו"ד מהתפילין של יד, מתרחק מתענוגי העולם הבא, ועל זה נאמר (שמואל א פרק ב' פסוק ל') "כי מכבדי אכבד ובזי יקלו",

זזה לשון הזזה"ק (פרשת פנחס דף רל"ו עמוד ב), **יו"ד דא** אצטריך דלא יתעדי כלל מגו תפלה דיד דלא יעביד פרודא וכל חדזה דילה בהאי י',

ומאן דרחיק ליה מאתר דא רחיק הוא מעדונא דעלמא דאתי, מאן דרחיק עדונא דא ירחקון ליה מעדונא דלעילא, וע"ד כתיב (שמואל א ב) כי מכבדי אכבד וגו', (עיין שו"ע סי' כ"ז סעיף ב')

מיסודו של הזזה"ק נפסק להלכה

שו"ע אורח חיים (סימן כ"ז סעיף ב') יש ליזהר שלא תזוז יו"ד של הקשר מהתפלה,

שו"ע הרב (או"ח סימן כ"ז סעיף ה') יש ליזהר שלא תזוז היו"ד של הקשר מהתפלה מהטעם שנתבאר בזוהר,

באר היטב (או"ח סימן כ"ז ס"ק ה) **יוד** - בזוהר פ' פנחס מחמיר מאוד בזה,

שערי תשובה, יו"ד - עיין בה"ט וכתב בספר שלמי ציבור שבספר זר זהב הוכיח מהר"י צמח מדברי הרב ז"ל דצריך שלא תזוז היו"ד לעולם אפילו בהיותם מונחין בתוך הכיס וע"כ נוהגים רבים מיראי השם לקשור היוד עם חוט עם התפלה,

עטרת זקנים על או"ח סימן כז יש ליזהר שלא תזוז יו"ד ומי שמרחיק יתרחק מיחוד וע"ז כתיב כי מכבדי אכבד ובזי יקלו (זוהר פ' פנחס)

משנה ברורה על או"ח סימן כז (י) יש ליזהר - ובזוהר פ' פנחס מחמיר מאוד בענין זה (י) ויש מחמירין דגם כשהן בתוך כיסן צריכין ליזהר בזה שלא תזוז כלל היו"ד ומטעם זה יש נוהגין לקשור היו"ד עם חוט של גיד עם התפלה

טו, השם פינחס נכתב ביוז

יש לדעת, כידוע הכתיב בכל התנ"ך הוא בכתיב חסר, ולמה השם **פינחס** נכתב בכתיב מלא,

ויש לבאר עפ"י דברי הזוהר הנ"ל, שלא תרחק היות מהקדושה, וע"ז נאמר כי מכבדי אכבד ובזוי יקלו,

ובזוה"ק פנחס רטו ב תא חזי רזא דברית קדישא היא אות יו"ד דמתעטרא ברשימו עלאה והא איהו דאתרשים בברית תדיר לעלמין ובגין דקני פנחס על ברית אתרשים בשמיה הכא את דא פנחס יו"ד זעירא איהו יו"ד דאיהו ברית ודאי דנפיק מגו יו"ד עלאה קדישא ושם רב א"י זעירא ברית קיימא קדישא כיון דקני פנחס על ברית דא אתוסף ביה י' זעירא רזא דברית דא.

טז, ויקרב משה את משפטן האם היה זה עונש למשה רבינו

כתיב (במדבר כ"ז ה') "ויקרב משה את משפטן לפני ה'",

איתא בגמרא (סנהדרין ח' ע"א), **כתיב**, (דברים א' י"ז) "והדבר אשר יקשה מכם תקריבון אלי ושמעתיו", **אמר רבי חנינא ואיתימא רבי יאשיה**, על דבר זה **נענש** משה, שנאמר, (במדבר כ"ז ה') "ויקרב משה את משפטן לפני ה'".

פירש רש"י, על דבר זה - שנטל שררה לעצמו, לומר **תקריבון אלי**, שהיה לו לומר, תקריבון לפני השכינה.

נענש משה-, שלא זכה, שתאמר לו פרשת נחלות, עד שבא מעשה לפניו ולא ידע מה להשיב. ונעלמה ממנו ההלכה, עכ"ל רש"י,

מבואר, שזה שהקריב משה את משפטן לה' ולא נאמרו לו פרשת נחלות של בנות צלפח היה זה **עונש למשה רבינו**,

מתקיף לה רב נחמן בר יצחק, מי כתיב **ואשמיעכם**, ושמעתיו כתיב, אי גמירנא, גמירנא, ואי לא, אזלינא וגמירנא, **פירוש**, שאין כאן **נטילת שררה**, ואין כאן עונש למשה רבינו, ומשום מה נעלמה ממנו ההלכה שהיה צריך להקריב את משפטן לפני ה',

אלא כדתינא, ראויה פרשת נחלות שתיכתב על ידי משה רבינו, אלא **שזכו בנות צלפחד** ונכתב

על ידן, ראויה היתה פרשת מקושש שתיכתב על ידי משה רבינו, אלא **שנתחייב מקושש** ונכתבה על ידו. ללמדך, **שמגלגלין חובה על ידי חייב, וזכות על ידי זכאי**.

מבואר, שאין זה **עונש למשה רבינו**, אלא זכות לבנות צלפחד, ומפרשת בנות צלפחד ופרשת מקושש למדנו **שמגלגלין חובה על ידי חייב, וזכות על ידי זכאי**.

מבואר, שרבי חנינא סבר שיש כאן עונש, ורב נחמן בר יצחק סבר שאין כאן עונש,

ביאור כפו"פ במה נחלקו שתי מ"ד אלו,

איתא בגמרא (שבת צ"ו ע"ב), תנו רבנן, מקושש זה צלפחד, וכן הוא אומר ויהיו בני ישראל במדבר וימצאו איש וגוי ולהלן הוא אומר אבינו מת במדבר, מה להלן צלפחד, אף כאן צלפחד, **דברי רבי עקיבא**,

אמר לו רבי יהודה בן בתירא, עקיבא, בין כך ובין כך אתה עתיד ליתן את הדין. אם כדברך, (שהמקושש היה צלפחד), התורה כיסתו ואתה מגלה אותו, ואם לאו - **אתה מוציא לעז על אותו צדיק**.

אלא מהיכא הוה, מויעפילו הוה, פירש רש"י **מהיכן הוה**, באיזו חטא מת, דכתיב כי בחטאו מת, **מויעפילו** - ויעפילו לעלות וגוי שלא הרשיע כל כך כחילול שבת.

מבואר, שרבי עקיבא ורבי יהודה בן בתירא מחולקים אם צלפחד היה רשע או לא, לדברי **רבי עקיבא** שקושש עצים ביום השבת הוא חובה,

ולדברי **רבי יהודה בן בתירא** שהיה מן המעפילים, ולא הרשיע כחילול שבת, וגם קרא עליו אתה מוציא לעז על אותו **צדיק**, אין כאן חובה,

לפי"ז יש לומר, דרבי חנינא שאמר כי ויקרב משה את משפטן זהו **עונש** למשה רבינו, סובר כרבי עקיבא שמקושש היה צלפחד ועל ידו נתגלגל חובה שמשה רבינו יענש,

ורב נחמן בר יצחק סובר כרבי יהודה בן בתירא שצדיק היה צלפחד, ואין כאן עונש על ידו למשה רבינו.

יז, פני משה כפני חמה הר"ר מאיר שפירא הכריז הריני מוחל לסבי

איתא בגמרא (בבא בתרא ע"ה ע"א), **כתיב** (במדבר כ"ז כ"ז) "ונתתה מהודך עליו ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור אמרו, פני משה כפני חמה, פני יהושע כפני לבנה, אוי לה לאותה בושא, אוי לה לאותה כלימה, ע"כ

מעשה שהיה, סיפר אחיו של הגאון **רבי מאיר שפירא זצוק"ל**, ה"ה הרה"ק ר' אברהם שפירא זצ"ל שאחיו הרב זצ"ל, ישב פעם אצל שולחנו הטהור של הרה"ק ר' ישראל מטשורטקוב זצוק"ל, ועל פני הרבי היה נראה דביקותו העילאה בעבודת הקודש, והגר"מ שפירא לא היה יכול להתאפק וראו עליו את גודל התפעלותו מעבודת הצדיק,

והיה שם איש אחד שנחשב מזקני החסידים, ויאמר להגרמ"ש, מה זה, כלפי מה שראינו אצל אביו הרבי הזקן, הוא הרה"ק ר' דוד משה זצוק"ל, הגאון ר' מאיר שפירא, בשמעו דיבורים אלו התבטא "עכשיו הריני מוחל לזקיני ז"ל" **והיו דבריו לחידה סתומה**,

ואחר הטי"ש סבבוהו להרמ"ש לשמוע פשר דבריו, וסיפר הגרמ"ש כדלהלן, כאשר הייתי בן י"ג שנים נסעתי מבית אבא ללמוד תורה אצל זקיני הגאון בעל שו"ת מנחת שי זצוק"ל,

ובפרוס חג השבועות התכוון זקיני לנסוע לשבועות להרבי הזקן מטשורטקוב, ואני הפצתי בו שיואיל בטובו לצרף גם אותי בנסיעתו להצדיק, ולא הסכים לכך, באומרו שבחור צעיר צריך ללמוד גמרא ופוסקים, ורק אחר הנישואין טוב לנסוע להצדיק, ובעוה"ר היה זה השנה האחרונה של הרבי הזקן ולא זכיתי לקבל את פני קודשו מימי,

ומאז היה בלבי טינא על זקיני זצ"ל, אבל עכשיו **מחלתי לו מחילה גמורה בלב שלם**, כי חושש אני שאילו ראיתי את עבודתו של הרבי הזקן אולי ח"ו גם אני היה לי פנים כמו הזקן הזה שאומר מבינות על הרבי. מובא בספר "זכרון מחשבת הקודש" מהרה"ק ר' יהושע העשיל הרשברג,

בכך מבואר, כי הגם שהתורה אמרה "ונתת מהודך" וחז"ל הם אלו שאמרו ולא כל הודך, אבל אל להם לזקנים להיות מבינים בצדיק אמת ולומר זאת,

וגם יש רמז בכתוב "ונתתה מהודך עליו למען ישמעו" יש לפרש, **למען ישמעו**, כלומר שגם אם לא כל הודך, יש להם רק לשמוע, אך לא לומר,

יח, חלק מקרני ההוד שזכה משה מהדיו שנשאר נתן משה ליהושע

כתיב (במדבר כז כ"ז) "ונתת מהודך עליו" **איתא במדרש** (שמות רבה פרשה מז ו'), מהיכן נטל משה **קרני ההוד**, רבי שמעון בן לקיש אומר, עד שהיה כותב בקולמוס נשתייר דיו קימעה והעבירו על ראשו, **וממנו נעשו למשה קרני ההוד**,

חלק מהדיו נתן משה ליהושע

כתיב (במדבר פרק יג ט"ז), ויקרא משה להושע בן נון יהושע, ט"ז פעמים מצינו שנכתב בתורה יהושע, לאחר ששינה משה את שמו של "הושע" ל"יהושע"

מבואר, שכאשר הוסיף משה רבינו להושע את השם **יהושע**, היה צריך להוסיף את האות יו"ד 16 פעמים, וממילא נפחת מהדיו שנשאר לו בקולמוסו, שממש זכה לקרני ההוד,

ומכיון וקרני ההוד היו מהדיו שנשתייר בקולמוס, וכאשר היה צריך להוסיף 16 יודי"ן, נשתייר פחות דיו בקולמוס שממנו נעשו קרני ההוד,

וזה הפירוש ונתת מהודך עליו, כלומר שנתת חלק ממה שקיבלת את קרני ההוד, כלומר מהדיו שבקולמוס, נתת לו חלק, וזהו **מהודך**,

יט, הנחלת האבות בצאצאיהם למען ילכו בדרך טובים ואורחות צדיקים ישמרו גם מעולם האמת בגן עדן

איתא בזוה"ק פרשת פנחס (חלק ג' דף רי"ט ע"ב), **כתיב** (תהלים קמ"ט ב') "ישמח ישראל בעושיו",

ומנלן דאית לון לישראל לשתפא לקודשא בריך הוא ושכינתיה בחדוה דלהון, (תרגום ללשה"ק, מתוק מדבש) (ומנין שיש להם לישראל לשתף לקב"ה ושכינתו בשמחתם), דההיא חדוה דישראל לאו איהו אלא **בעושייו**. שנאמר "ישמח ישראל בעושייו", (אותה שמחה של ישראל אינה אלא בעושייו). "בעושייו", בעושו מבעי ליה, (בפסוק נאמר בעושי, והיה לו לומר בעושו),

החדש, ורק על יסודות מוצקים כמו האבות, ניתן להשתית יסודות מוצקים, כדכתיב "כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל", ואז נוכל לומר, מראש צורים- אלו האבות, ועל הצור הזה אנחנו מניחים את היסודות לבנין.

על מי ניתן להניח את יסודות הבית

איתא במדרש (בלק פרק כג) **כי מראש צורים אראנו**. מן אברהם שנקרא צור, שנאמר (ישעי' נא א), "הביטו אל צור חוצבתם" **כי האבות נקראו צור**, מה הצור בונה אדם כל הבית כולו וסובל, כך זכות אבות סובל ועומד על בניהם,

ד"א כי מראש צורים אראנו. כי מראש צורים אני רואה אותם שקדמו לבראשית, כשהיה הקדוש ברוך הוא מבקש לבראות את העולם, היה יושב ומצפה ומתבונן בדורו של אנוש ושל מבול ושל סדומיים, והיה אומר היאך אני אברא העולם מפני אלו הדורות הרשעים, שהם מכעיסים אותי,

כיון שראה וצפה שעתיד אברהם לעמוד ולייחד את שמו, אמר הקדוש ברוך הוא הרי מצאתי על מה שאני מייסד העולם, וזהו שאמר הביטו אל צור חוצבתם, עכ"ל המדרש,

מבואר, כי היסוד שעליו ניתן לבנות את הבית הם אבותינו ואבות אבותינו,

רמז לדבר כי לדורות הבאים הכתוב מדבר

לאחר שנתבאר מהכתוב כי מראש צורים אראנו, היכן ניתן להשתית את יסודות הבנין, יש לכוון הפסוק בהמשך ברכותיו/קללותיו של בלעם (במדבר כ"ד י"ז), **"אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל"** **כי מדובר לדורות הבאים לעתיד לבוא**, שצריך לבנות הבית על היסודות של האבות והאמהות, עפ"י מה דאיתא במדרש, כי **אראנו** שהם **האבות ואשורנו** שהם **האמהות**, הם לא רק לעתה ולא לקרוב, כמ"ש הכתוב **אראנו** ולא עתה **אשורנו** ולא קרוב, אלא בהמשך לכל הדורות. וכך קם שבט בישראל.

ביאור בכתוב תשורי מראש אמנה,

גם יש לכוון הכתוב (שיר השירים ד' ח') **תשורי מראש אמנה, כמ"ש במדרש** (תהלים ט"ו א') **"תשורי מראש אמנה"** זה **אברהם** שהוא **היה ראש האמונה** שלא להאמין בשום דבר זולתו ית' ובשום שיתוף,

אלא, אליו קודשא בריך הוא ושכינתיה, ואביו ואמו, **דאף על גב דמיתו**, קודשא בריך הוא אעקר לון מגן עדן, ואייתי לון עמיה לההוא חדוה, לנטלא חולקא דחדוה עם קודשא בריך הוא ושכינתיה". (אלא, הם קב"ה ושכינתו ואביו ואמו, שאף שמתו, הקב"ה עוקרם מגן עדן ומביאם עמו לאותה שמחה, ליטול חלק באותה שמחה עם הקב"ה ושכינתו). עכ"ל הזהו"ק,

טעם לענין שהאבות באים משמים להשתתף בשמחת צאצאיהם

איתא במדרש (שמו"ר ט"ו ז') **כתיב** (במדבר כ"ג ט'), **"כי מראש צורים אראנו"**, אלו האבות, שנאמר (מיכה ו' ב') **"שמעו הרים את ריב ה'",**

ובתנחומא (בלק י"ט) **מראש צורים אראנו**. אלו **האבות**, ומגבעות אשורנו, אלו **האמהות**.

מוצאים אנו, מתחלה היה המקום מבקש לכוון העולם ולא היה מוצא, **עד שעמדו האבות**,

משל למלך שהיה מבקש לבנות מדינה, גזר, וחפשו מקום לבנות בו המדינה, בא ליתן היסוד והיו המים עולים מן התהום ולא היו מניחים לעשות את היסוד, שוב בא ליתן את היסוד במקום אחר, והיו המים מהפכים, עד שבא במקום אחד **ומצא שם צור גדול**, אמר כאן אני קובע את המדינה על הצורים הללו.

כך, מתחלה היה העולם מים במים, והיה האלקים מבקש לכוון עולמים ולא היו הרשעים מניחין,

מה כתיב בדורו של אנוש (בראשית ד' כ"ו) **"אז הוחל לקרוא בשם ה'",** עלו המים והציפום שנאמר (איוב ט' ט') **"עושה עש כסיל וכימה" וגו',**

וכן דור המבול היו רשעים, מה כתיב בהם (איוב כ"ב י"ז) **"האומרים לאל סור ממנו"**, עלו המים ולא הניחו ליתן עליהם את היסוד, שנאמר (איוב פסוק ט"ז) **"ונהר יוצק יסודם"**, וכתיב (בראשית ז' י"א) **"ביום הזה נבקעו כל מעינות תהום רבה"**,

כיון שבאו האבות וזכו, אמר הקב"ה על אלו אני מכוון העולם, שנאמר (שמואל א' ב' ח') **"כי לה' מצוקי ארץ וישת עליהם תבל"**, לכך כתיב, **"כי מראש צורים אראנו"**. עכ"ל המדרש.

לפיכך באים האבות ז"ל לשמחת צאצאיהם

עפ"י דברי המדרש האלה, ביארנו, כי לכן באים האבות הקדמונים אל שמחת נישואי צאצאיהם, כיון שהנישואין הם הנחת היסודות לבנין

ומואב) שנאמר (דברים כ"ג ד') "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים", **ורבי יוחנן דידיה אמר, מרחקת את הקרובים, ומקרבת את הרחוקים**, מרחקת את הקרובים, (למדנו) מעמון ומואב, ומקרבת את הרחוקים, (למדנו) מיתרו, דאמר רבי יוחנן, בשכר קראן לו ויאכל לחם זכו בני בניו וישבו בלשכת הגזית, ע"כ,

איתא בגמרא (יבמות ע"ו ע"ב), א"ל דואג האדומי לאבנר, עד שאתה משאיל על דוד, אם הגון הוא למלכות אם לאו, שאל עליו אם ראוי לבא בקהל אם לאו, מאי טעמא דקאתי מרות המואביה, א"ל אבנר, תנינא עמוני ולא עמונית, מואבי ולא מואבית, **משום דדרכו של איש לקדם ולא דרכה של אשה לקדם**, ע"כ,

מבואר, דהא דרות המואביה ודוד המלך הותרו לבוא בקהל, הוא, ממ"ש על "אשר לא קדמו אתכם" ואין דרכה של אשה לקדם בלחם ובמים,

לפי"ז אפשר לפרש כמין חומר, דהא דאמר רבי יוחנן, מרחקת את הקרובים, ומקרבת את הרחוקים, היא אותה הלגימה שהיתה מרחקת את הקרובים, שהם עמון ומואב, משום שלא קדמו, **אותה לגימה**, היתה גם מקרבת את אלו שהיו יכולים להיות הרחוקים, שהם **רות המואביה ודוד המלך**, ויכלו להתקרב, משום שאין האשה צריכה לקדם, וזה הפירוש, **גדולה לגימה, שאותה לגימה, שהיתה מרחקת את הקרובים, היא גם מקרבת את הרחוקים**,

כב, תורתו של דואג משפה ולחוץ **בדרך צחות**

משרה אמנו לומדים שאין דרכה של אישה לקדם, שהיתה בתוך האהל, אבל דואג שלא רצה ללמוד דרכו של איש לקדם ואין דרכה של אישה, משום שהוא סבר ששרה היתה כמו משפה ולחוץ לאהל, ואין נ"מ היכן היתה,

גם יש לפרש, תורתו של דואג משפה ולחוץ, ע"ד אומרז"ל (יומא ע"ה א') דאגה בלב איש ישיחנה, כלומר מי שדואג יוציא משפה ולחוץ דאגה בלב איש ישיחנה לאחרים.

ועליו אמר הכתוב בראשית פרק יח פסוק "כי ידעתיו למען אשר יצוה את בניו ואת ביתו אחריו ושמרו דרך ה'",

וכך יש לפרש הכתוב, ע"ד שפרשנו "אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב" כי הכוונה לדורות הבאים, וזהו תשורי מלשון אשורנו ולא קרוב.

ועל זה באים האבות כדי להמשיך השרשרת של (משלי ב' כ') **למען ילכו בדרך טובים ואורחות צדיקים ישמרו**.

כ, בדרך צחות יש לבאר הכתוב יפרח **בימיו צדיק וגו' עד בלי ירח**

איתא בגמרא (ב"ב ע"ה ע"א) **כתיב** (במדבר כ"ז י"ט), "ונתתה מהודך עליו" ולא כל הודך, זקנים שבאותו הדור אמרו פני משה כפני חמה פני יהושע כפני לבנה אוי לה לאותה בושה אוי לה לאותה כלימה, ע"כ,

ביאור הכתוב בדרך צחות

אפשר לפרש, דעל זה ביקש דוד המלך, (תהלים ע"ב ז') **"יפרח בימיו צדיק ורב שלום עד בלי**

ירח", שהצדיק יהיה בעיניהם בדרגת הצדיק הקודם, עד בלי, ירח, פירוש, שלא יאמרו עליו שהוא בדרגת הירח כלפי החמה.

כא, הלגימה שמרחקת את **הקרובים, היא זו שמקרבת את** **הרחוקים**

כתיב (במדבר כ"ה י"ז), "צרור את המדינים והכיתם אותם, כי צררים הם לכם" וגו', **כתב רש"י**, ואת מואב לא צוה להשמיד, מפני רות שהיתה עתידה לצאת מהם כדאמרי' (בבא קמא ל"ח), ע"כ,

כתיב (דברים כ"ג ד') "לא יבא עמוני ומואבי בקהל ה'", על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים",

איתא בגמרא (סנהדרין ק"ג ע"ב) אמר רבי יוחנן משום רבי יוסי בן קסמא, גדולה לגימה שהרחיקה שתי משפחות מישראל, (עמון

כג, לא ידעתי מאיזו טעם לא מצאוהו בשכלם מפרשי תורתנו כלי יקר

כתיב (במדבר פרק כ"ה י"ז) "צרור את המדינים והכיתם אותם, כי צררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם על דבר פעור ועל דבר כזבי בת נשיא מדין אחתם המכה ביום המגפה על דבר פעור",

דעת המדרש בענין הריחוק

כתב הכלי יקר (במדבר פרק כ"ה י"ז), **דעת המדרש** (ספרי כי תצא קיז), שעמון ומואב נתרחקו ריחוק עולמית ע"י **שהחטיאו את ישראל**,

פשוטו של מקרא מכחיש דעת המדרש

ופשוטו של הפסוק עומד **כנגד מדרש זה להכחישו**, שהרי נאמר, (דברים כ"ג ה') "על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים", ורוב

המפרשים יצאו ללקוט ולא מצאו יישוב מספיק על זה,

ביאור הכלי יקר בדרך פשוט ונפלא

ומבאר הכלי יקר, אומר אני, שהדבר כפשוטו, והא בהא תליא, כי אין הסברא נותנת להרחיק שני אומות על דבר שלא קדמום בלחם ובמים,

אלא על דבר כוונתם, כי ידע ה', שלכך לא קדמום, כדי שיהיו רעבים גם צמאים מן טורח הדרך, ויהיו מוכרחים לאכול מזבחי אלהיהן, ולשתות יין נסיכם המרגילים לערוה, כי כך הדרך בכל הבא מן הדרך עיף ויגע מטורח הדרך והוא רעב וצמא שהוא שואף לאכול ולשתות מן הבא בידו, לא יבקר בין אסור למותר,

וכל כוונתם היתה להכשילם, ולהביאם על ידו למעשה פעור, ע"כ **לא קדמום בלחם**, כדי להרעיהם ולהאכילם מזבחי אלהיהן, **ולא קדמום במים**, כדי להשקותם כוס התרעלה ויין נסיכם, וכל זה נכלי דתות וערמומית.

ופירוש זה יקר, לא ידעתי מאיזו טעם לא מצאוהו בשכלם מפרשי תורתנו אשר קטנם עבה ממתני, עכ"ל **הכלי יקר**.

כד, הפסוק מה ה' דרש ממך מכוון לג' ההפטרות של בין המצרים

הפטרה א' (ירמיהו פרק א) "דברי ירמיהו בן חלקיהו מן הכהנים אשר בענתות בארץ בנימן",

הפטרה ב' (ירמיהו פרק ב' ד') "שמעו דבר ה' בית יעקב וכל משפחות בית ישראל",

הפטרה ג' (ישעיהו פרק א' א') "חזון ישעיהו בן אמוץ אשר חזה על יהודה וירושלם בימי עזיהו יותם אחז יחזקיהו מלכי יהודה",

מבואר, כי ג' הפטרות אלו הם כנגד **דיבור ראיה שמיעה**

איתא בספרים, עיין **פרי צדיק** (במדבר פרשת פנחס) ממוהר"ר **צדוק הכהן מלובלין**, שכתב כי שבתות אלו הם לתקן מה שפגמו **בראיה שמיעה ודיבור**, ע"ד ג' ההפטרות שהם **ראיה שמיעה ודיבור**,

רמז בכתוב מה ה' דרש ממך

כתיב (מיכה פרק ו' ח') "הגיד לך אדם מה טוב ומה ידוד **דרש ממך**"

אפשר לומר ברמז, כי ג' דברים אלו שיש לתקן הם אלו שה' **דרש ממך**, דר"ש הם ר"ת **דיבור ר'איה ש'מיעה**.

כיוצא בדבר מצינו גם בלימוד התורה כי שלוש אלה יעשה לה ראיה, שמיעה, דיבור,

ראיה, איתא בגמרא ירושלמי (קידושין פרק א הלכה ז' דף י"ט ע"ב, שקלים פרק ב' הלכה ה') כל האומר שמועה משם אומרה יהא רואה כאלו בעל השמועה עומד לפניו, **שנאמר** (תהילים לט ז) "אך בצלם יתהלך איש"

שמיעה, איתא בגמרא (ברכות ט"ו ע"ב) **כתיב** (דברים כ"ז ט') "הסכת ושמע ישראל", ההוא בדברי תורה כתיב.

דיבור, איתא בגמרא (עירובין נד ע"א) **כתיב** (משלי ד' כ"ב) "כי חיים הם למצאיהם ולכל בשרו מרפא, אל תקרי למצאיהם אלא למוציאיהם בפה".

מבואר, כי לימוד התורה יש לקיים **בדיבור בשמיעה ובראיה**,

להערות הארות ולקבלת העלון
ניתן לפנות אל "מכון פאר"

רח' חזון איש 2 בני ברק

פקס 03-6161555

מייל y0527616166@gmail.com